

Hazai természetkárosításokról

Tengeren úszó olajba ragadt madarakat, hálóba gaba-lyodott tengeri teknősöket, amazóniai erdőirtásokat, jég nélkül maradt jegesmedvéket bemutató felvételeket számtalanszor láttunk már a tévében. A hazai természetkárosítások hírei azonban sokkal ritkábban jutnak el hozzánk. Pedig számtalan eset történik meg napról napra szűkebb környezetünkben, akár a szomszéd utcában vagy a tőlünk nem messze eső parkban, hogy a „szabadban”, védett vagy nem védett területeken előfordulókról ne is szóljunk. Ezek sokszor olyan groteszkek, hogy el sem hinné az ember. Például: a gondatlanságból az út mellett hagyott kátrányban először benne ragadnak a rovarok, aztán a rovarok vergődése odacsalja a sünt, és az is odaragad, a sünt vergődése végül odacsalja az egerészölyvet, amely ugyancsak beleragad. Halmozott természetpusztítás, akár fél négyzetméteren — hívja fel a figyelmet *A civilizáció káros hatásai az élővilágra Magyarországon* című könyv.

Mint olvashatjuk benne, az olyan alapvető, meg nem kerülhető emberi tevékenységek is okoznak bajt, mint például a közlekedés. A gépjárművek felmérhetetlen mennyiségben terjesztik az adott területeken eredetileg elő nem fordult gomyonvények magvait a kerekek recéivel. Hogy a vasúti közlekedés mit okoz, azzal kapcsolatban elegendő csak a sínek menti parlagfűtengerre gondolni. A közlekedési eszközök szélvédői egy-egy hosszabb utazás után tele vannak elpusztult, szétkenődött rovarok tetemeivel. A vízibogarak vízfelszínnek nézik a megvilágított aszfaltot, s tömegesen oda szállnak le. A mezőgazdálkodás szintén olyan tevékenység, amely mással ma még nemigen váltható ki. A gyepek feltörése és szántóvá alakítása megszünteti az adott területen kialakult növénytársulásokat, s a hozzájuk köthető állatközösségeket. Hogy gyakran nagyon keskeny pallón egyensúlyozunk, arra példa: az alullegetetés éppoly káros lehet, mint a túllegeletetés; az erdőtelepítésnek éppúgy lehetnek káros hatásai, mint a tarvágásnak. A beépítés magától értetődően szünteti meg az élőhelyeket — az ország területének mintegy kétharmadát felszántották, beépítették, ennek ellenére folyamatosan új földterületek esnek a beruházások, építkezé-

sek áldozatául. Egy-egy város környezetében büszkén emlegetett „zöld beruházások” is gyakran újabb, növényekkel borított terület lebetonozását jelentik. Az infrastruktúra okozta károk közül elegendő az elektromos vezetékek okozta madárpusztulásokra utalni, vagy a madarak nagy üvegfelületeknek történő nekiütözéseire. A természetben történő emberi tevékenység következményeire jó példa a homokbányák művelése, aminek következtében partifecske- és gyurgyalgfészekalak pusztulnak el tömegesen. Ragadozómadarak mérgezőes elpusztulására gyakran a napisajtó is felfigyel. Csak néhány példát soroltunk fel a kötet által feldolgozott folyamatok közül, melyek bemutatása azért sokkoló, mert nem általánosságban beszél, hanem konkrét esetekkel, helyszínekkel, s az ott készült fotókkal operál — egyes konkrétumokat kiemelni közülük itt nem is lehet, mert a megemlítetlenül maradt több száz ugyanolyan fontos volna.

Hogyan állt össze a 300 oldalas, 154 helyszíni fotóval illusztrált, 54 szerzős könyv? A két szerkesztő felvette a kapcsolatot olyan, biológiában, természetvédelemben jártas személyekkel, akik ilyen esetekkel találkozhattak kinn a természetben végzett munkájuk során, és felkérték őket, hogy írják meg tapasztalataikat. A szakmai felügyeletet Kalotás Zsolt látta el.

Kiket érdekelhet ez a könyv? Minden jó szándékú embert, aki napjaink természeti környezetére odafigyel, látja, hogyan változnak negatívan kisebb-nagyobb, növényekkel borított területeink, s velük együtt az állatvilág is — vagy akár csupán azt észleli, hogy nincs annyi fecske, mint amennyi volt. Minden biológiát végzett vagy ehhez kötődő szakembert, érintetteket és szakértőket, egyetemistákat, tanárokat, civil természet- és környezetvédő egyesületek tagjait, természetfotósokat, nemzeti parki dolgozókat — utóbbiakat ráadásul arra sarkallhatja a kötet, hogy napi munkájuk során mérjék fel és dokumentálják a hasonló eseteket.

FARKAS CSABA

A civilizáció káros hatásai az élővilágra Magyarországon. Szerkesztette Molnár Gyula ötletgazda és Andrási Pál. (Typotex Kiadó, 2019)